

НОВІ ЛІВІЙСЬКІ МІСТА – ЗРАЗКИ КОНТАМІНАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ ТРАДИЦІЙНОЇ І СУЧАСНОЇ УРБАНІСТИКИ

Заснування нових населених пунктів в Лівії впродовж ХХ ст. майже завжди було результатом державної ініціативи. Нові поселення суттєво відрізнялись від існуючих передусім тому, що на кожному з історичних періодів розвитку керівництво держави вирішувало коли, де і для яких цілей вони будувались, які функції мали виконувати [1, р.138].

Після відкриття покладів нафти наприкінці 1950-х рр. у Лівії була значно розширена мережа міст. Так, впродовж 1960-69 рр. були засновані поселення Ель Хоріга (El Horiga), 1967; Ез Завітен (Ez Zavitenah), 1968; Ел Брегга (Ель Брега) 1961; Рас Лануф (Ras Lanuf), 1964; Ессідра (Essidrah), 1962. Кожний з них був збудований як місто-супутник нафтових терміналів, кінцева точка транспортування нафти з місць видобування. Кожне стало новим центром ділової активності і розвитку, що було символічним для Лівії того періоду.

Крім названих, місто Гаср Ахмед (Gasr Ahmed) було розплановане для робітників поруч з індустріальним комплексом; Харава (Harawah) і Еццітнан (Ezzitnan) – як центри обслуговування; Ель Гаварша (El Gawarsha) і Бу Атені (Bu Ateni) – як міста-супутники міста Бенгазі, а Сарір (Sarir) – як агропоселення для забезпечення міст сільськогосподарською продукцією [2, р.13].

Втім, першим містом, для якого був виконаний майстер-план, став **Ель Мердж** (El Merj (Barca)), зруйнований землетрусом у 1963 р. Технічними обстеженнями і проектуванням займалась американська компанія «Lublin McGaughy Architects and Consulting Engineers», що і визначило підходи до формування нової планувально-просторової структури. Розташування перед кожним індивідуальним будинком невеликого саду, ієрархічна структура системи обслуговування, регулярна сітка широких вулиць виразно засвідчували європейські впливи елементів концепції «сучасного міста» Ле Корбюзьє та «міста-саду» Е.Говарда.

Сарір. Лівійський уряд запланував збудувати нове місто в центрі пустелі за 400 км на північ від Куфри та 600 км на південь від Бенгазі [1, с.141]. Генеральний план був затверджений у 1979 р. Проектуванням займалися дві японські компанії: «Yachijo Engineering Company» і «Kisho Kurokawa Architect and Associates». Планувався розвиток Саріра як центру сільськогосподарського розвитку, дозвілля і відпочинку для нафтовидобувників, які проживали неподалік у робітничих селищах. Місто повинно було виконувати транспортну функцію поруч з автомагістраллю Бенгазі-Куфра, що проходила за 10 км від міста. Поруч планувалось збудувати міжнародний аеропорт. Відповідно до розрахунків, на першому етапі (до 1990 р.) населення Саріру мало становити 20 тис. мешканців, а у 2000 р. – 60 тис.

Генеральний план передбачав реалізацію впродовж трьох етапів, на кожному з яких будується комплекс з 1400 двоповерхових будинків, громадських будівель та об'єктів інфраструктури. Місто запроектовано як компактна структура, яка складається із згрупованих житлових одиниць, що забезпечують максимальне затінення. Будинки орієнтовані так, щоб захопити холодні бризи та знизити відбиття тепла, використовувати воду для системи охолодження. Об'єми будівель, за місцевою традицією, розвивалися навколо відкритих дворів для забезпечення тіні та вентиляції, уникнення значних незатінених відкритих просторів, облаштування різнофункціональних просторів шляхом огороження стінами, які відгороджували б місто від суворої умов пустелі навколо.

Рас Лануф - місто, збудоване в затоці Сирт за 350 км на південний захід від Бенгазі поруч з терміналом для експортування сирої нафти, - поступово трансформувалася в один з найбільших нафтопереробних і промислових центрів Лівії. Генеральний план виконаний фінською фірмою «Deveson Oy» з перспективою зростання населення до 40 тис. у 2000 р. [3]. Впродовж двох перших етапів будівництва, планувалось будівництво 1130 індивідуальних будинків, 5-ти 70-квартирних будинків, мотелю, супермаркету, початкової школи та дитячого садка. На наступних трьох – мали споруджуватись ще 1670 житлових будинків, а також освітні, громадські будівлі та промислові споруди. Базисом стрімкого розвитку міста мав стати найбільший в країні нафтопереробний завод (потужність 280 тис.

барелів за добу). Тут збудували новий порт для обробки такої кількості продукції, яка вироблялась у Рас Лануф.

Ель Брега. Відповідно до рекомендацій італійської компанії «Italconsult», сформульованих у 1976 р., місто повинно було розвиватись з перспективою зростання населення до 90 тис. до 2000 р. На першому етапі (1979 р.) виконувались передпроектні дослідження і визначались загальні цілі та альтернативні стратегії майстер-плану, на другому – відбувався їх відбір для імплементації у плані функціонального зонування (мережі доріг і вулиць, сельбищних зон, об'єктів інфраструктури та обслуговування, будівель громадського та соціокультурного призначення). Території, обрані для нового міста, розташовувались в центрі оазису *Matin Tubaylibah*. Модель просторової структури нового міста найкраще відповідала місцевій ситуації: передбачалось формування єдиного загальноміського центру у формі витягнутої літери Y, який планувально співпадав з центром оазису, а також підпорядкованих (другорядних) центрів на периферії, які утворювали б радіальну чи променисту структуру. Композиційним центром площі мала стати головна мечеть. У міському ядрі заплановано сконцентрувати найважливіші адміністративні, освітні, розважально-відпочинкові, торговельні, релігійні будівлі. Поруч з центром навколо пішохідного торговельного простору розташовувались будівлі муніципальної влади Ель Бреги, зв'язку, телевізійного центру, міського стадіону, професійно-технічного училища. Численні центри районів міста згруповувались навколо міського центру і забудовувались переважно житловими будівлями різного типу. Тут передбачалось будівництво шкіл, невеликих магазинів, ігрових майданчиків, закладення відкритих просторів. Відділення автомобільного, пішохідного, велосипедного руху було спрямоване на створення комфортних умов проживання. Передбачалась формування мережі громадського транспорту та зони для паркування індивідуального. Разом з великим промисловим сектором на території у новому місті мала з'явитись харчова промисловість, (складування, зберігання, виробництво продуктів харчування), централізовані пральні, хімчистки [1, с.144].

Gasr Ahmed. Місто розплановувалось за 8 км на схід Місурати, поруч з гаванню як поселення для працівників металургійного комбінату. Проектна

документація розроблялась на початку 1980-х рр. німецькою компанією «Wiedleplan». За генеральним планом територія міста для 30 тис. мешканців включала десять районів, забудованих житловими будівлями різних типів. У центрі міста передбачалось зведення адміністративних будівель, мерії, музею, лікарні, бібліотек та спортивних споруд [1, с.146].

Можна виділити завдання, що ставились проектними компаніями при створенні майстер-планів нових міст: відповідність національним, регіональним та місцевим цілям розвитку; забезпечення простого доступу до місць праці, обслуговування, торгівлі, відпочинку, громадських об'єктів за допомогою мережі громадського транспорту, автошляхів, пішохідних просторів велосипедних доріжок; задоволення фізичних та культурних потреб населення, враховуючи соціокультурні традиції, синхронно з майбутнім технологічним та соціальним розвитком. Сьогодні середовище кожного з міст можна розглядати як унікальне утворення, що відображає уявлення фахівців свого часу про контамінацію сучасних та традиційних підходів до проектування урбанізованих структур.

ЛІТЕРАТУРА

1. Keiseri S.K. Planning the New Towns in Libya / S.K.Keiseri // Libyan Studies. – Vol.14. – 1983. – P.9-15.
2. Kezeiri S.K. Urban Planning in Libya / S.K.Keiseri // Libyan Studies. – Vol.18. – 1987. – P.137-150.
3. Uutisia Libyasta – ovatko talomme hajalle pommitettuja? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kuntatekniikka.fi/penan-blogi/2016/09/01/uutisia-libyasta-ovatko-talomme-hajalle-pommitettuja/> [01.09.2016].

Василь Банах

(Львів)

МІЖМУЗЕЙНА СПІВПРАЦЯ В ГАЛИЧИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1921 – 1939)

У наслідок складних суспільно-політичних процесів, спричинених розпадом у результаті Першої світової війни Австро-Угорської імперії, подальшою українсько-польською збройною боротьбою, Східна Галичина опинилася у складі відновленої Польщі. Незважаючи на офіційні запевнення й декларації польської влади,